

Australijoje gyvenu „trečiojoje erdvėje“, o Jūs?

Dr. Gražina Pranauskienė. 1989 m. atvykusi į Australiją iš Sovietų Sąjungos, toli gražu ne iš karto suvokiau, kad kuo nors skiriuosi nuo čia gyvenančių tautiečių. I netoli Melburno esančiame Džiolongo (Geelong) mieste, 8,5 metų nuoširdžiai darbavausi lietuvių labui. Darbavausi su tokiu nuoširdumu, kad net atsisakiau papildomos dienos muzikos mokykloje „Monea Music Centre“, nes kaip tik ketvirtadieniais diriguodavau lietuvių chorui. Su didžiausiu užsidegimu stengiausi visokeriopai kelti lietuvių kultūrą šiame Viktorijos valstijos mieste. Metų pabaigoje choristai sumesdavo į kepurę kelis šimtus dolerių, o man tai buvo didžiulis atpildas. Muzikos mokykloje dirbau keturias valandas per savaitę. Pagal lietuvišką tradiciją išleisti pirmą atlyginimą sau, už 27 dolerius nusipirkau batelius, kuriuos tebeturiu iki šiol!

Lietuvių namuose atgaivinau mokyklą, į kurią susirinko 25 vaikai. Mokėmės, vaidinom, šokom, dainavom ir žaidėm. Po 2,5 metų man buvo pranešta, jog dėl prastos anglų kalbos ir bendravimo su mokiniais tik lietuviškai mano paslaugų daugiau nebereikia... Tada neliko abejonių, kad nuo pokario lietuvių ir jų atžalų skiriuosi ir kalba, ir mąstymu, ir lietuviybės sąvokos supratimu. Šis įvykis pastūmėjo rimtai užsiimti anglų kalbos studijomis, lankyti kursus, o 1995 m. – pradėti mokslus Deakino universitete. Raštingumo ir komunikacijos fakultete nagrinėjau pasaulinės literatūros klasikus ir buvau vienintelė nevietinė žurnalistikos kurso studentė. Iš 50 įstojusiujų į žurnalistiką mokslus baigėm pusė. Nuo to laiko praėjo daug metų, tačiau noras tobulinti anglų kalbą atvedė iki doktorantūros studijų. Iš tokios gyvenimo patirties peršasi išvada, jog nesvarbu, kad į svetimą kraštą atvykdam diplomuoti specialistai (ypač jei mūsų specialybės neturi paklausos už lietuvių namų durų), tenka viską pradėti iš naujo! Štai tada ir aplanko būseną, kurią apibūdina mokslininko Homi Bhabha vadinamosios „trečiosios erdvės“ sąvoka: palikę tėvynę, artimuosius, draugus, įprastą aplinką ir savitą kultūrą, susiduriame su nepripažinimo kitoje šalyje jausmu.

2010 m., po 15 metų dirigavimo išėivijoje, atsistatydinau iš chorvedės pareigų, nes nebepavežiau tiesioginio darbo, studijų ir visuomeninės veiklos krūvio. Dar

metus vadovavau pačios sukurtam Melburno lietuvių vokaliniam ansambliui „Staigmena“, tačiau teko ir šią sielai artimą veiklą iškeisti į mokslus. Retai besilankydama lietuvių namuose, susilaukiau nepagrįstų priekaištų, nes visi mano moksliniai darbai ir laisva kūryba buvo, yra ir bus skirti lietuvių išėivijoje klausimams. Juk darbuotis lietuvių galima ir už lietuvių namų ribų! Doktorantūros studijų metu parašiau romaną apie lietuvių emigrantų likimus Australijoje. Tikiuosi, kada nors jis bus išleistas.

Pastaraisiais metais egzistavimo „trečiojoje erdvėje“ pojūtis paaštrėjo. Kuo toliau, tuo labiau keitėsi požiūris į gimtinę, kurioje esu lepinama kaip viešnia. Viešnia gimtinėje, svetima išėivijoje – taip išėina, kad nei ten, nei čia?!? Negi, kaip ta sraigė kriauklėje, turiu slėptis „trečiojoje erdvėj“?

„Trečioji erdvė“, pastebėta tarp Viktorijos valstijos Portsea miestelio uolų. Petro Pranausko nuotr.

Kiek žmonių, tiek likimų... Nepritamantys pasirenka skirtingus kelius: vieni grįžta iš kur atvykę, kiti buriasi pagal požiūrius, amžių, treti, atvirkščiai, atsiriboja

nuo užsienyje įsikūrusių tautiečių, ketvirta užsiima kūryba. Taigi, ieškome tapatybės, ieškome panašių į save, trokštame praleisti svarbiausias gyvenimo akimirkas su mielais sau žmonėmis. O ką daryti jeigu jų nėra?

Bendraminčių radau tik saujele, nes iš Lietuvos išvažiavau prieš nepriklausomybės paskelbimą, o Australijoje patekau į pokario lietuvių sūkurį. Taip daugybę metų ir sukasi tarp senelių, dėdžių ir tetų. Ypač iš pradžių – mane apžiūrinėdavo kaip eksponatą, nesuvokdami kaip aš čia atsiradau. Už akių buvo svarstoma, ar ištekėjau iš meilės, ar dėl priedangos, nes juk atvykėliai iš Sovietų Sąjungos buvo potencialūs KGB šnipai. Tuomet nežinojau, kad negrįžus po atostogų iš saulėtojo kontinento, man pačiai Klaipėdos saugume buvo užvesta byla.

Nors tapatybės mitas paneigia tautiečių priklausomybę vienai bendruomenei, vis dėlto kažkam priklausyti norisi. Laimingi suradę ko ieškojo ir prisiglaudę prie artimųjų ir draugų širdies. Išėivijoje pasirinkimo sąvoka yra nepaprastai jautri – juk čia ariama nauja dirva, sėjamos naujos sėklos, puoselėjami nauji daigai. Deja, kartais tenka apgailestauti, kad vienadienės pažintys ir trapios draugystės, neišlaikiusios išbandymų, nutrūksta. Kai nesipildo lūkesčiai ir svajos, o nenumatyti trukdymai vilkina užsibuvimo išėivijoje laiką, imi suprasti, jog pirmyn turi skverbtis pats. Turi su savimi nešiotis gelbėjimo ratą, kad nepaskęstum abejonių ir nusivylimų vandenyse. Mano gelbėjimo ratas yra kūryba. Daug metų ieškodama savęs, ilgainiui susidvejinau įstrigusi tarp skirtingų pasaulių.

Tebeieškau namų

Savyje aš stiprybės ieškojau,
Kad ištvėrčiau sunkiąsias kančias.
Ligi ryto sustingus dūmojau,
Šluosčiau ašaras savo sūrias.

Išėivijoje ilgai išgyvenus,
Nusivylus staiga supratau,
Kad nenoriu čia likti pasenus,
Būt tokia, kaip kiti, nes žinau –

Nors grožiuosi spalvotom papūgom,
Jų giesmėm užmigdyta skrendu,
Į mieliausią pasaulyje šalį,

Be kurios man gyventi graudu.

Juk Australijos žemėj subrendau,
Tarp čionykščių tautiečių buvau,
Po truputį šaknis čia suleidau,
Nors kažkaip ne visai pritapau.

Tad vis saugojau ištartą žodį,
Slėpdama emigrantės mintis,
O gyvenimas kryžkelius keitė,
Kol skaičiavo bemieges naktis.

Iškankinta praslinkusių metų,
Sudėliojau tvirtuosius taškus.
Mano akys Tėvynės nemato,
Bet vis trokšta išvysti namus,

Kur sugrįžus iš karto pritapsiu,
Įsisupus ratan tarp savų,
Mielą gamtą Australijos minsiu,
Tarsi gavus brangių dovanų.

O tos dovanos – spindinti saulė,
Kengūriukų slaptieji takai,
Koaliukų sustingusios akys,
Lydi žemėn, kur mano namai.

Iš knygos „Abu krantai“ (2011)

Tačiau jokios eilės neišsakys, ką reiškia, kai įgimtą pakeičia svetimos šalies kvėpavimas, o trečiasis, savisauginis, skuba pildyti praradimų spragas. Gyventi svetur padeda tikėjimas ir viltis, jog užžėlusius takelius namo galima išravėti ir ten bet kada sugrįžti. Pakeliui neprarasti savojo „aš“, padeda išėivijoje išugdytas savisaugos jausmas. O Jums, mieli skaitytojai, ar neteko paguodos semtis iš „trečiosios erdvės“? Gal kaip ir aš susipainiojote svetimybės spąstuose? Padiskutuokime, kokiomis mintimis ir lūkesčiais gyvename išėivijoje. Atverkime širdis tokiems pat kaip mes, savo kailiu patyrusiems ką reiškia gyventi svetur.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

